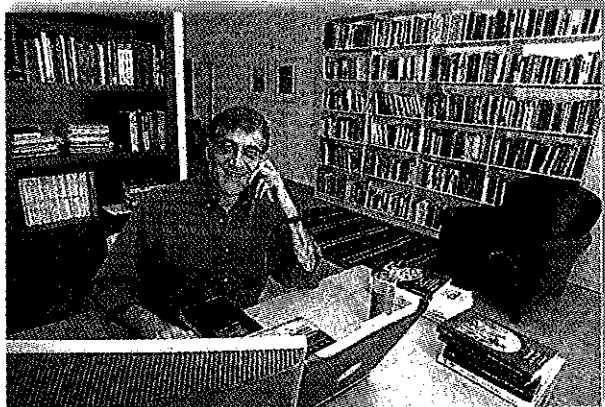

להיות שונה, לא להתחנף

— שיראה אור בשנה הבאה במכון ון ליר. המאמרים מנסים להסביר למה אין עיסוק אקרמי ואינטלקטואלי מסודר בישראל בשאלות של גזע וגזענות.

"משנת 2000 אני עורך את כתב העת 'תיאוריה וביקורת', שנוסד בתחילת שנות ה-90 על ידי עדי אופיר וחברים נוספים. הוא עוסק בשחיקה של מושגים קלאסיים, כמו אידיאולוגיה, הגמוניה וכוח, והחייאה של מושגים חדשים במקומם. אנחנו מנסים ליצור קולות אלטרנטיביים לקול הממסדים השונים בישראל, ואלטרנטיבה לידע שהאקדמיה מייצגת בנושאי

מיניות, פמיניזם, גזע וגזענות, כלכלה, לאומיות, הסטוריה, תרבות ועוד. במערכת יש ייצוג לנשים, גברים, מזרחיים וערבים, וכתב העת יוצא פעמיים בשנה. ישנם לא מעט כתבי עת אחרים, אבל אנחנו משתדלים להיות שונים, לא להתחנף לקוראים, ולהיות מאוד ביקורתיים. קהל היעד שלנו הוא האינטלקטואלים, והוא נמכר יפה גם בחנויות הספרים.

תצלום: צביקה טישלר

יהודה שנהב, יליד באר שבע, 1952, גר בת"א, גרוש + 2, פרופסור לסוציולוגיה, עורך כתב העת 'תיאוריה וביקורת' וסדרת 'הקשרי עיון וביקורת' במכון ון ליר, מייסדי 'הקשת הדמוקרטית המזרחית'.

"חדר העבודה שלי משקיף לשררות רוטשילד ולחדרי העבודה של שתי הכנות שלי הגרות ממול. נורא כיף לי להרגיש ככה, ביחד וגם לחוד. אני גר בלופט גדול. דירת שלושה חדרים, ששברתי בה כמעט את כל הקירות. באחת הפינות מונח שולחן העבודה ועליו ערימות ספרים. היום שלי מתחיל בתשע בבוקר. אחרי התארגנות אני יורד לקפה 'נוח' שבשרדה; עם ספרים, אבל בלי מחשב, לשחות קפה. שעות הכתיבה שלי הן או מוקדם בבוקר או מאוחר בלילה, בשעות שאנשים בדרך כלל כבר לא מתפקדים. 'בתקופה האחרונה קשה לי מאוד לעבוד, כל הזמן אני שומע תופי מלחמה, כמו אקו במוח, הם מהדהדים בירכתי ובקרמת התודעה ומטרידים מאוד. אופציה של מלחמה היא קורם כל אופציה תרבותית כמעט אוטומטית שלנו, של המנהיגים ושל העם. התחנכנו וגדלנו על ברכיה.

"עובד במקביל על שני ספרים"

"בשנתיים האחרונות אני עובד במקביל על שני ספרים, האחד מחקרי. הוא עוסק בלורד קרומר הבריטי, שהיה הנציב העליון במצרים בסוף המאה ה-19. מדובר במי שניסח לראשונה תוכנית לשלטון ביורוקרטי, על עמים כבושים, שמצב החירום מצוי בו כאלמנט טבעי. בארץ, בשטחים, למשל, ובארה"ב של אחרי ה-11 ספטמבר הוא קיים כפרויקט עבודה רגילה. בספר אני מנסה להראות שבו בזמן שחעולם המערבי קורא למדינות העולם השלישי, כמו לעיראק, לאיראן ולסוריה, להיות יותר דמוקרטיות, הוא בעצמו, בהתנהלות הפוליטית שלו, משתמש במצב החירום כגורם לא דמוקרטי. שהיית החוק — בחסות החוק — מקפא את החוקים. האם זה חוקי? חצי ספר כבר כתבתי, אבל אני צריך לפחות עוד שנתיים כדי להשלים אותו.

"במקביל אני עורך, עם יוסי יונה, ספר בנושא 'גזע וגזענות בישראל'. מדובר באוסף מאמרים שכתבו עשרה חוקרים — היסטוריונים, פילוסופים, סוציולוגים ותיאולוגים

"עד 1995 הייתי נעונד בעולם. הספרים והמאמרים שכתבתי עסקו בעיקר באידיאולוגיה ניהולית, בניהול כשפה וכפרקטיקה תרבותית. את הרוקטורט שעסק בנושא זה עשיתי בסטנפורד קליפורניה. ב-95 חזרתי לארץ ושימשתי כראש החוג לסוציולוגיה באוניברסיטת ת"א. באותה שנה הקמנו את 'הקשת הדמוקרטית המזרחית' והרגשתי שאני מוכן כבר להתחבר לארץ מבחינה אינטלקטואלית ומחקרית.

"הורי הם ילידי עיראק. ספרים רבים נכתבו בארץ על המזרחיים, אבל מעט מאוד מתוכם נכתבו מנקודת מבט ביקורתית. זו לא חוכמה לכתוב את ההיסטוריה של יהודי עיראק, ולנתח בצורה 'אופייטיבית'. אני כותב מנקודת מבט ביקורתית, שלא תניח שום דבר כמוזן מאליו. המטרה שלי היא לחפש את הפוליטי המוסרי.

"אני עובד כבר שנתיים על פיקשן שמבוסס על ממואריס, כל פעם אני כותב קצת וזורק, החלום שלי הוא שעוד שנה שנתיים אוכל לפנות לעצמי יותר זמן, כדי לסיים את כתיבת הפרוזה שבה התחלתי. לא כתבתי בעבר שום פרוזה, זה גם לא משך אותי והייתי עסוק בדברים אחרים. אבל היום, כבר ברור לי שאסיים לכתוב את הספר, השאלה רק מתי". ■

הפיקה: יהודית גרינצקי